

Stefan Alkier / Christos Karakolis / Tobias Nicklas (прир.), *Sola Scriptura Ökumenisch*

Biblische Argumente in öffentlichen Debatten 1

Leiden: Brill, 2021

235 pp. | 22 cm

EAN: 9783506760388

ISBN: 978–3–506–76038–8

DOI: <https://doi.org/10.30965/9783657760381>

У оквиру новоустановљене едиције *Biblische Argumente in öffentlichen Debatten*, Brill: Ferdinand Schöningh (Библијски аргументи у јавним дебатама) објављен је први том под насловом *Sola Scriptura Ökumenisch* који су заједнички приредили тројица новозаветника различитих конфесија: Штефан Алкир (протестантска), Христос Караколис (православна) и Тобијас Никлас (римокатоличка). Сва тројица су професори Новог Завета: први у Франкфурту, други у Атини и трећи у Регенсбургу. Овај зборник радова тројице еминентних стручњака на пољу теологије Новог Завета тематски је фокусиран на разне аспекте разумевања

и тумачења Библије у појединачним конфесионалним традицијама. При томе се протестантски принцип *sola scriptura* критички усваја, разматра и теолошки анализира кроз призму одабраних поглавља. После кратког увода (стр. XV–XIX) аутори формулишу 10 теза које чине заједничку платформу разумевања Светог Писма и на тај начин и поуздан темељ на коме се одвија дијалог који следи (стр. 3–5). У наредне четири главе зборника аутори износе сопствена запажања на различите теме везане за тумачење Библије.

У првој целини под насловом „Ерминевтичка промишљања“ аутори сагледавају тему ерминевтике из три перспективе:

протестантске, римокатоличке и православне. Ш. Алкир сматра да Библију треба читати као целину, као један велики наратив, који сеже од стварања света до нове творевине, при чему христологија представља кључну тачку (стр. 18–19). Међутим, полифоничност канона Библије треба узети озбиљно, јер управо он омогућава

сапостојање многих теолошких гласова у једном јединственом наративу. Т. Никлас се залаже за заједничко тумачење Библије, при чему сви имају капацитет да тумаче (стр. 48–49). Библија је дар живог Бога, и њено аутентично тумачење догађа се у заједници која увек критички преиспитује традицију на њену ком-

патибилност са поруком Библије. Х. Караколис наглашава релевантност патристичког наслеђа за библијску ерминевтику, као и улогу Цркве у тумачењу Библије (стр. 65–72). Он констатује да је патристичка егзегеза актуелна и данас, али да она не може да замени сопствени приступ библијским текстовима. Оно што се првенствено учи из патристичке

ерминевтике је управо циљ који су Оци имали: да читање Библије прате, објашњавају, обogaђују и адекватно преносе (стр. 72).

Друга целина посвећена је питањима везаним за методологију. Ш. Алкир разматра могућности „самотумачења“ Библије уз помоћ интертекстуалних увида. Библија је заправо конципирана

као један интензивни дијалог текстова Старог и Новог Завета. Она је „дијалог различитих гласова“. Ниједан појединачни спис, који је као такав монолошки, не може носити сву дубину теолошке поруке, већ је канон тај који је дијалогски коректив мо-
нолошке упо-

требе Библије (стр. 99). Т. Никлас полази од историје рецепције и учинка које нас уче да је Библија утицала на многе културе, мењала људе, отвараала нове могућности мишљења и живота. Међутим, тумачења Библије су често била узрок подела, сукоба и страдања. Стога, не треба сматрати да је текст Библије идентичан са Речју Божјом (стр. 123). Историја

тумачења Библије нас данас позива на одговорност и смерност, као и спремност да слушамо и разумемо тумачења и приступе другачија од наших сопствених (стр. 124–125). Х. Караколис излаже различита „посадашњења“ библијских текстова у православном контексту, нарочито наглашавајући улогу Свете Литургије у рецепцији библијских наратива. Химнографија и иконографија Православне Цркве представљају релевантне ерминеvтичке оквире за тумачење и разумевање библијске поруке (стр. 140–145).

Трећа целина посвећена је питањима екуменског дијалога. Ш. Алкир указује на инклузивност Цркве у раном хришћанству. Основни текст на који се позива је Мт. 28, 19–20. У овом тексту наглашава се обраћање свим народима. Сви су позвани да постану ученици Христови. Стога, по Алкиру, не може постојати библијски аргумент за еклисијалну дискриминацију (стр. 154–156). Т. Никлас упозорава на опасност од апсолутизације сопственог тумачења која не допушта могућност другачијих разумевања текста. Стога је, у оквиру одговорне егзегезе, потребно слушати и друга тумачења која доводе у питање наша сопствена (стр. 170). На сличној линији је чланак Х. Караколиса. Он сматра да и библијски текстови и патристика и савремена православна теологија имају своје животне контексте.

Православни могу учити од других, јер савремени животни контекст је контекст „глобалног села“ у коме су дијалог, спремност на самокорекцију и отвореност да се учи од других константна реалност (стр. 187–188).

Четврта целина посвећена је теми екуменске праксе која би била адекватна библијским сведочанствима. Х. Караколис анализира новозаветна схватања Свете Евхаристије и констатује да је учешће у Вечери Господњој било инклузивно. Ипак, из нас је дуга и турбулентна историја међуцрквених односа, тако да се новозаветне праксе не могу једноставно применити у савременој ситуацији. Међутим, оне могу дати значајне импулсе за данашње екуменске теме, уколико је јединство Цркве нешто чему се заиста тежи (стр. 205–206). Т. Никлас указује да се хришћани налазе на једном заједничком путу ка Господу. „Пут“ и „бити на путу“ су метафоре које описују стварност библијског искуства, нарочито у делима апостола Луке. Тај пут није једноставан и врло често је неизvestан. Божја милост је оно што тај пут чини могућим. Та милост је дата свима, па и онима које не доживљавамо као сапутнике (стр. 214). Ш. Алкир подсећа да разумети Писмо, значи чинити, деловати. Стога је пракса нешто што следи из исправног схватања Писма. То деловање се догађа увек у на-

ди, пошто хришћански идентитет није дат, него задат. Тек у испуњавању онога што се налаже у Библији гради се хришћански идентитет, како се то нпр. јасно види у Христовој Беседи на гори. Стога се Божја деца не руководе оним што је „остварљиво“, већ искључиво радосном вешћу Писма (стр. 225).

Књига је изузетно инспиративна и подстицајна за све врсте теолошких дискусија заснованих на Библији. Показало се да је принцип *sola scriptura* много шири и обухватнији, него што се то обично сматра. Овај принцип ни

у ком случају не одбацује Предање, нити црквену димензију свETOписамског текста, већ представља заједничко убеђење све три конфесије да „само Писмо, као обавезујућа инстанца Божје речи, поседује снагу да различитим хришћанским конфесијама подари радостан и охрабрујући темељ“ (стр. 3).

*Предраг Драгутиновић
(pdragutinovic@bfspc.bg.ac.rs)*

*Православни богословски факултет
Универзитета у Београду*

□

УДК / UDC: 75.052(497.11 Сопoћани)(049.32)
271.222(497.11)-523.6-526.62(049.32)
726:271.222(497.11)(049.32)

Теолошки погледи / Theological Views
Година / Volume LV
Број / Issue 3/2022,
стр. / pp. 545-550.

DOI: <https://doi.org/10.46825/tv/2022-3-545-550>

Бранислав Тодић, *Фреске манастира Сопoћани*

Превод на енглески Миљана Протић ; фотографије Јован Милинов и др.

Збирка „Светска баштина у Србији“

Нови Сад: Платонеум д. о. о., 2021.

300 стр. ; илустр. ; 30 cm

ISBN 978-86-82142-00-3

Манастир Сопoћане не треба особито представљати. Значај и монументалност сликарства ово-

га манастира познати су домаћој и страној научној јавности и били су предмет више истражи-